

Sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaatio, fokus erityisesti asiakas- ja potilastietojärjestelmien sekä digitaalisen asioinnin kehittämisessä hyvinvointialueilla

Eduskunnan tarkastusvaliokunta 28.2.2024

Pasi Lehmus
Pirkanmaan hyvinvointialue
Tietohallintojohtaja

Aiheet

- Vastaako digitalisaation tämänhetkinen kansallinen ohjaus hyvinvointialueen tarvetta?
- Onko asiakas- ja potilastietojärjestelmien järjestelmien yhteensovittamisessa ollut ongelmia hyvinvointialueella? Miten yhteentoimivuus voidaan jatkossa turvata sekä hyvinvointialueen että yhteistyöalueen sisällä?
- Onko alueella tarvetta investoida lähivuosina asiakas- ja potilastietojärjestelmien kehittämiseen? Jos investointitarvetta on, missä määrin yhteistyötä tehdään muiden hyvinvointialueiden kanssa?
- Millaisia investointitarpeita alueella on muun digitaalisen asioinnin kehittämisessä? Missä määrin yhteistyötä tehdään muiden hyvinvointialueiden kanssa?
- Miten ICT-investoinnit rahoitetaan?
- Miten näette DigiFinland Oy:n roolin digitalisaation tukemisessa?

Vastaako digitalisaation tämänhetkinen kansallinen ohjaus hyvinvointialueen tarvetta?

- Kelan palvelujen käyttö on lakisääteistä (Reseptikeskus, asiakas- ja potilastiedon arkisto)
- DVV:n palvelut ovat myös osin lakisääteisiä (väestötietojärjestelmä, suomi.fi –palvelut)
- Muilta osin ohjaus on melko vähäistä ja perustuu hyvinvointialueiden tarpeisiin
 - Ohjaus voisi olla voimakkaampaakin, mutta tuolloin palvelujen käyttöönottoon tulisi myöntää rahoitus
 - Hyvinvointialueiden lähtökohdat erilaiset (esim. HUS:n tuottama Terveyskylä-kokonaisuus)
- Hyvinvointialueilta edellytetään nopeita tuottavuutta parantavia uudistuksia
 - Fyysisen palveluverkon supistaminen edellyttää kompensointia digitaalisilla vaihtoehtoilla
- Pirkanmaalla käynnistetään ”digiklinikka” 1.5.2024
 - Tarjolla ei ollut kansallisia vaihtoehtoisia palveluita, eikä sellaisia ollut tehtävissä tällä aikataululla
- Tekoäly voisi olla uusi teema, jolle olisi kansallista ohjaustarvetta (ml. lainsäädäntö)

Onko asiakas- ja potilastietojärjestelmien järjestelmien yhteensovittamisessa ollut ongelmia hyvinvointialueella? Miten yhteentoimivuus voidaan jatkossa turvata sekä hyvinvointialueen että yhteistyöalueen sisällä?

- Asiakas- ja potilastietojärjestelmien hajanaisuus on iso haaste sote-toiminnassa
 - Tilanne pohjautuu kuntien itsehallintoon -> kukin kunta (tai kuntayhtymä) on tehnyt omat kilpailutuksensa
 - Lisäksi palveluita tarjoaa laajasti myös yksityiset markkinatoimijat, joilla on omat järjestelmänsä
 - Hajanaisuutta on pyritty hallitsemaan Kelan tarjoamalla Kanta-palvelulla (asiakas- ja potilastiedon arkisto)
 - Kanta on laajasti käytössä kansalaisten OmaKannan kautta, mutta hyvin rajatusti sote-ammattilaisten tiedonvaihdossa
 - Ei ole perusteita lähteä kansallisesti ohjaamaan koko Suomen sote-sektoria yhteen järjestelmään
 - Tärkeämpää on taata sujuva ja turvallinen tiedonvaihto sote-toimijoiden kesken esim. Kanta-palvelun kautta
- Fokus on tällä hetkellä hyvinvointialueiden sisäisessä yhtenäistämisessä
 - Yhteentoimivuus kansallisesti ja yhteistyöalueen sisäisesti on vuorossa tämän jälkeen
 - Osalla hyvinvointialueita yhtenäistäminen on jo tehtynä (esim. Päijät-Häme tai Etelä-Karjala)

Onko alueella tarvetta investoida lähivuosina asiakas- ja potilastietojärjestelmien kehittämiseen? Jos investointitarvetta on, missä määrin yhteistyötä tehdään muiden hyvinvointialueiden kanssa?

- Pirkanmaalla ollaan parhaillaan yhtenäistämässä asiakas- ja potilastietojärjestelmiä
 - Yhtenäinen asiakastietojärjestelmä otetaan käyttöön tämän vuoden 2024 loppuun mennessä
 - Kilpailutuksen toteutti Istekki Oy, hankinnassa mukana Pirkanmaa, Pohjois-Savo ja Keski-Suomi
 - Sama järjestelmä (Saga) on voittanut kilpailutuksia muillakin alueilla, ja käyttöönotoissa pyritään tekemään yhteistyötä
 - Kanta-Häme on ilmoittanut valmiutensa vastuutahoksi yhteistyön käynnistämisessä
 - Yhtenäisen potilastietojärjestelmän kilpailutus on parhaillaan meneillään
 - Tarjoukset on saatu, ja hankintapäätös pyritään tekemään huhtikuun 2024 aikana
 - Tavoitteena yhtenäisen järjestelmän käyttöönotto kesään 2026 mennessä
 - Kilpailutuksen toteutti Istekki Oy, hankinnassa mukana Pirkanmaa ja Pohjois-Savo
 - Yhtenäiset järjestelmät mahdollistavat palveluiden tarjoamisen asukkaalle yli kuntarajojen, ja samalla ne mahdollistavat henkilöstön sujuvan työskentelyn eri toimipisteissä yli kuntarajojen

Millaisia investointitarpeita alueella on muun digitaalisen asioinnin kehittämisessä? Missä määrin yhteistyötä tehdään muiden hyvinvointialueiden kanssa?

- Digitaalinen asiointi on avainasemassa, kun fyysistä palveluverkkoa keskitetään
- Halutaan tarjota nopea hoidon tarpeen arvio ja hoitoon pääsy asuinpaikasta riippumatta
- Lisäksi halutaan tarjota mahdollisuus kotona asumiseen teknologian tukemana
- Hoitohenkilöstöstä on pulaa, ja mahdollisuus etätyöskentelyyn helpottaa resurssointia
- Iso osa asukkaista haluaa itse digitaalisia palveluja perinteisten palvelujen rinnalle
 - Vältetään tarpeetonta matkustamista, kuvapuhelin myös läheisten yhteydenpitoon, hoidon seurannat
 - Tahdistimien tai uniapnealaitteiden etäseuranta, lääkejakeluautomaatit
- Yhteistyötä pyritään tekemään yli organisaatiorajojen
 - Inhouse-yhtiöt: Istekki Oy, 2M-IT Oy, Kuntien Tiera Oy, Monetra Oy,...
 - Valtakunnalliset toimijat (esim. OmaKanta-mobiili, työpajat viikoilla 11-13)
- Investointitarpeita on paljon, ja niitä on pakko priorisoida

Miten ICT-investoinnit rahoitetaan?

- Investointien rahoitus on erittäin haastavaa hyvinvointialueiden tiukassa talousraamissa
- Tilannetta on helpottanut STM:n ja VM:n myöntämät erilliset valtionavustukset
 - Valtionavustukset oli tarkoitettu toiminnan käynnistämiseen, ja ne ajoittuivat pääosin vuosille 2022-2023
 - Lisäksi toiminnan kehittämiseen myönnetään erillisiä hankerahoituksia (esim. STM:n RRP-rahoitukset)
 - Hankerahoitusten haasteena on se, ettei niillä voi kattaa kehitetyn palvelun tuottamisen käyttömenoja
 - Hankerahoituksen tuloksena syntyvät uudet käyttömenot pitäisi kyetä kattamaan aikaansaaduilla säästöillä
- Istekki Oy voi rahoittaa investointeja veloittamalla ne palvelumaksuina max. 60 kk aikana
 - Rahoituskulut kasvattavat kuitenkin tulevien vuosien käyttömenoja, eikä niihin ole odotettavissa korotusta
- Järjestelmien yhtenäistämishankkeet voivat olla kustannusneutraaleja
 - Käyttöönoton kertaluonteiset menot pyritään kattamaan tarjouskilpailun kautta saatavilla edullisemmilla hinnoilla, yksinkertaistuvan ympäristön alemmilla hallintakuluilla ja poistuvien järjestelmien säästöillä

Miten näette DigiFinland Oy:n roolin digitalisaation tukemisessa?

- DigiFinlandin rooli on haastava, koska sen palveluihin ei ole käyttövelvoitetta
 - Käyttövelvoite edistäisi kansallista yhtenäistämistä, mutta lähtökohdat eri alueilla poikkeavat toisistaan
 - Hyvinvointialueilta edellytetään nopeita tuottavuutta parantavia uudistuksia
- Tällä hetkellä DigiFinlandin palveluihin kohdistuu kritiikkiä panos/tuotos –näkökulmasta
 - DigiFinland pyrkii pitämään palvelunsa mahdollisimman kilpailukykyisinä
 - Hinnat eivät sisällä ”kehityspuskuria”, ja siksi DigiFinland tarvitsee pieniinkin panostuksiin erillisen hyväksynnän
- DigiFinland pyrkii kehittämään toimintaansa ja palveluitaan asiakasomistajien tarpeisiin
 - Asiakasyhteistyöryhmän aktiivinen osallistaminen, keskustelut omistajastrategiasta
 - Tämän vuoden 2024 kuluessa hyvinvointialueiden pitäisi kyetä muodostamaan yhteinen näkemys jatkosta
- DigiFinlandille kohdennettu erillisrahoitus voisi edesauttaa kansallista yhtenäisyyttä
 - Valtio rahoitti aiemmin DigiFinlandin kehitystä erikseen, mutta rahoitus päättyi 1.1.2023
- DigiFinland voisi ottaa vahvempaa roolia esim. tekoälyn hyödyntämisessä